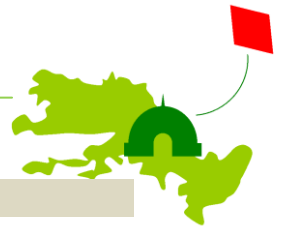

9. GENEL SONUÇLAR	1
9.1. GİRİŞ.....	1
9.2. DEĞERLENDİRME	1
9.2.1. İlin Genel İçeriği	1
9.2.2. Proje Bölgesinin Kapasiteleri	1
9.2.3. Köylülerin ve Üreticilerin Kapasiteleri	2
9.2.4. Kurumsal ve Dış Destek	2
9.2.5. Geçmiş ve Mevcut Deneyimler	2
9.3. ÖNERİLEN PROGRAMIN AVANTAJI VE DEZAVANTAJLARI	2
9.4. YATIRIM İÇİN ÖNEMLİ FAKTÖRLER.....	4
9.5. SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK İÇİN DİKKATE ALINMASI GEREKEN HUSUSLAR	4
9.6. PROJENİN BAŞARILARI VE SONRAKİ ADIMLAR İÇİN ÖNGÖRÜLERİ	5

9. GENEL SONUÇLAR

9.1. GİRİŞ

Bu Bölümün amaçları şunlardır:

- Organik Tarım ve Ekoturizme dayalı sürdürülebilir kalkınmaya ulaşmak için bölgenin kapasite değerlendirmesinin bir özetini sunmak.
- Sunulan alternatiflerin avantaj ve dezavantajlarını ana hatlarıyla belirtmek.
- Girişimlerin başlatılması için başlıca ihtiyaçları tespit etmek ve bazı tavsiyelerde bulunmak.
- Bölgenin kapasite gelişimi için yapılacak bazı yatırımlara öneri getirmek.
- Bunların nasıl yürütüleceğini belirlemek ve orta ve uzun vadede takip edilmeleri için bir yol haritası oluşturmak: Eylem Planı

Bu yüzden, fizibilite çalışması, Bölgenin kalkınması adına bu girişimlerin başarısı için proje içerik gelişimi, gereksinimler, hedefler ve temel unsurları içeren bir yol haritası olarak hizmet verecek yatırım kararlarının bir temelini oluşturmaktadır.

9.2. DEĞERLENDİRME

9.2.1. İlin Genel İçeriği

- Muğla İli, sahip olduğu güzel iklim ile tüm yıl boyunca turizm için elverişlidir.
- Uygun çevre ile birleşen bölgesel iklim, çok çeşitli tarım uygulamalarına olanak sağlamaktadır.
- Biyo-çeşitlilik, kültürel ve tarihi değerler bakımından mevcut olan büyük zenginlik, turizm için başlıca değer olmanın kanıtı durumundadır.
- İle her yıl çok sayıda turist gelmektedir (%70 yabancı; %30 yerli), bu yüzden Proje bölgesinin ürünlerini ve turizmi tanıtmak için birçok fırsat bulunmaktadır.
- Bölge içinde, Bodrum/Milas uluslararası havalimanı turist ulaşımını kolaylaştırmaktadır ve aynı zamanda bölge ile iyi iletişimler mevcuttur.

9.2.2. Proje Bölgesinin Kapasiteleri

- Bölge, günümüzde hala ürün çeşitliliği, küçük araziler ve zeytin ağaçlarının egemenliği gibi özelliklerle kırsal unsurlarını barındırmaktadır; bölgenin antik kültürüne çok bağlı tipik bir Akdeniz yerleşim yeridir. Bu durum, bölgenin herhangi bir ürünü için katma değer oluşturmaktadır.
- Bölgede mevcut olarak uygulanan tarım zamanı tüm yıl boyunca en iyi şekilde kullanılmaktadır ve hayvancılık tarafından besin döngüsünü kapatarak tamamlanmaktadır. Bu çalışma biçimi organik tarım ilkelerine çok benzerdir.
- Tarıma ilişkin tespit edilen zayıf yönler (su kıtlığı, hastalıklar, düşük üretim, vb.) rağmen, hiçbiri bölgedeki en önemli aktivite olmasını etkileyebilecek kadar ciddi bir sorun değildir.
- Tarıma dayalı bir kültürel miras ile iyi korunmuş doğal kaynakların varlığı turizm için çekici olabilecek değerlerdir.
- Bölgedeki mevcut turist eksikliğinden ötürü, turizm girişimlerinin çevre ve kültüre saygılı bir şekilde yerel kişilerin ilgi ve taleplerine göre geliştirme imkanı bulunmaktadır.
- Bölge, değişik fonlar tarafından desteklenme fırsatları ile Kültür ve Turizm Koruma ve Geliştirme Alanı'nda yer almaktadır.

9.2.3. Köylülerin ve Üreticilerin Kapasiteleri

- Yeni tarım tekniklerini öğrenme konusunda heves ve organik tarımla ilgili olumlu düşünceler var olmasına rağmen, tarıma ilişkin teknik bilgi birikimi yetersizdir.
- Bölgede çalışan profesyonel turizm işletmesi eksik olmasına rağmen, Proje sırasında turistik girişimlere dâhil olmak isteyen bazı insanlar tespit edilmiştir.
- Yerel halkın birçoğu geçimlik seviyede yaşamaktadır, fakat kalkınmanın yeni alternatiflerine uyum sağlamak istemektedirler.
- El sanatları hakkında bilgi birikiminin mevcut olması (halı dokumacılığı) turizm açısından güçlü bir yöndür.
- Proje, kadın ve erkeğin tarım ve evin görevlerine ilişkin tamamlayıcı rollerini göstermiştir. Cinsiyet yaklaşımını göz önünde bulundurmak yeni girişimlerin sürdürülebilir olmasına yardım edecektir.
- Üretim ve satışta liderliğin kooperatiflere olan ilgiyi güçlendirmelerinin yanında, bazı çiftçiler kendi aralarında dayanışma talep etmektedirler. Güvensizliğin ve iyi kooperatif örneğinin olmayışının üstesinden gelmeye ihtiyaçları bulunmaktadır.
- Proje doğrultusunda geliştirilen aktivitelerin sonucu olarak, çevre halkının turistlerine aktivitelerine dâhil etme ve/veya onları ağırlama konularına olumlu yönde eğilimleri oluşmuştur.

9.2.4. Kurumsal ve Dış Destek

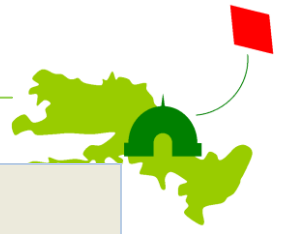
- Organik tarım ve agro-ekoturizm girişimlerinin uygulanması ve tanıtımı için Hükümet ve Muğla Tarım İl Müdürlüğü'nden gittikçe artan bir ilgi ve destek mevcuttur.
- Turizm İl Müdürlüğü'nün agro-ekoturizme ilişkin yeni girişimleri destekleme olasılığı bulunmaktadır.
- Bazı sivil toplum kuruluşlarının ve şirketlerin bölgede organik tarımı yaygınlaştırmak isteği bulunmaktadır.

9.2.5. Geçmiş ve Mevcut Deneyimler

- Bölgeye yakın başarılı organik tarım girişimlerinin var olması: geliştirilecek girişimlere rehberlik yapmak için örnek olduğu gibi organik tarım olasılıklarını da göstermektedir.
- Çevredeki ekoturizm girişimleri için de aynı durum geçerlidir.
- Bölgenin olasılıklarının gerçek örnekleri olarak pilot aktivitelere yerel halkın katılımı faydalı olacaktır.

9.3. ÖNERİLEN PROGRAMIN AVANTAJI VE DEZAVANTAJLARI

Proje, Türk ve İspanyol Hükümetlerinden değerli bir destek almıştır. Proje doğrultusunda, bölgenin kalkınmasına fayda sağlamak için, organik tarım ve agro-ekoturizmin sürdürülebilirliğini güçlendiren birçok özgün unsurlar tespit edilmiştir. Tablo 9.1, kalkınma gayreti sonucunda karşılaşılan kısıtlamalarla birlikte pilot bölge içeriğinde kırsal kalkınmayı destekleyen başlıca argümanların bir özetini göstermektedir. Fakat bu argümanlardan bazılarının herhangi bir yer için uygulanabilir olamayabileceğini kabul etmek gereklidir.

<p>Agro-Ekoturizm</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bölge kimliğinin değerlerini korumaktadır ▪ Bölgede bulunan kültürel değerlere zarar vermemektedir ▪ Yüksek yatırımlara ihtiyacı bulunmamaktadır ▪ Kazancın bölgede kalmasını sağlamaktadır ▪ Yerel kaynaklarla desteklenmektedir ▪ İlerdeki daha rekabetçi ve yaygın turistik yerler arasında farklıdır ▪ Mevcut turizm sunumunun tamamlayıcısı durumundadır 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sabır ve zamana ihtiyacı bulunmaktadır ▪ Yerel halkın kapasite gelişimine ve geri dönüşümüne ihtiyacı bulunmaktadır ▪ Yerel ekonomiye tamamlayıcıdır fakat alternatif durumda değildir
<p>Geleneksel Turizm</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Yüksek kazanç getirmektedir ▪ Standart bir modeldir ve yeniliğe ihtiyacı bulunmamaktadır 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Yüksek yatırımlar gereklidir ▪ Dışarıdan insanlar gereklidir ▪ Muhtemelen işletme bölge dışına gidecektir (bölgede turizm konusunda eğitimli insan bulunmamaktadır) ▪ Kültürel ve doğal değerlere daha az saygılıdır: daha az sürdürülebilir ▪ Bölge bu tarz turizm için çok çekici değildir (bölgenin yakınında daha rekabetçi turistik yerler bulunmaktadır)
<p>Organik Tarım</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Besin döngüsünün tamamlanması ▪ Miras değerleri korumaktadır ▪ Bölgede hali hazırda uygulanan geleneksel tarıma yakınlığından ötürü uygulaması kolaydır ▪ Toprağın verimliliğini korumaktadır: çevreye daha saygılı ▪ Diğer daha rekabetçi ürünlerden farklılaşarak ürünlere katma değer sağlamaktadır. ▪ Kalite bakımından daha rekabetçidir 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Özel eğitim gereklidir ▪ Dönemsel sertifikasyona ve kuralların uyulması koşullarına tabidir. ▪ Ürünleri satmak için özel pazarların araştırılması gereklidir ▪ Fiyatlar bakımından daha az rekabetçidir ▪ Teorik olarak daha pahalıdır
<p>Geleneksel Tarım</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Geleneksel teknikler ▪ Geleneksel pazarlar ▪ Fiyatlar bakımından daha rekabetçidir 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Çevresel ve kültürel hasar ▪ Katma değeri olmayan ürünler ▪ Kalite bakımından daha az rekabetçidir

Tablo 9.1. Alternatif önerilerin belirlenen avantaj ve dezavantajları.

Yukarıda ana hatları belirtilen argümanlar bakımından, hem organik tarım ve hem de agro-ekoturizm Muğla İli'nde hali hazırda tecrübe edilmiş gelişmelerden ötürü, bölgeyi geliştirmek adına daha rekabetçi alternatifler ve aynı zamanda bölgede hala var olan kültürel değerlerin korunması için daha iyi bir yol olacaklardır.

Fakat organik tarım ve agro-ekoturizmi bölgede gerçek fırsatlara dönüştürmek için, mevcut rekabetçi avantajlara güvenmek ve yeni bir kapasitelerin edinimi ve gelişimi programı başlatmak gereklidir.

9.4. YATIRIM İÇİN ÖNEMLİ FAKTÖRLER

Rekabetçi avantajlar bölgenin olasılıklarını geliştirmektedir, fakat kapasitelerin gelişimi için yatırımlar gereklidir. Aşağıdaki tablo, bir sonraki Bölümde bulunan Eylem Planını geliştirmek için temel olacak gereksinimleri özetlemektedir.

	Gereksinimler
Agro-Ekoturizm	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bazı temel (uygun) hizmetler ve tesisler geliştirilmelidir (konaklama, catering, rehberlik, danışma, vb.) ▪ Yerel halkın turizm fırsatları ve potansiyelleri konusunda bilinçlenmesi ve bunlara katılımı ▪ Bölge, turistlere rekabetçi ve kaliteli bir hizmet sağlamalıdır, bu yüzden insanların eğitilmesi gereklidir. ▪ Bölge, çekiciliğini ve potansiyellerini tanımlayan bir turizm kurumsal imajına sahip olmalıdır. ▪ Bölgenin tanıtımını kolaylaştırabilecek uzmanlaşmış medya, turizm sektöründe çalışan paydaşlar ve turizm yetkilileri ile kalıcı bir iletişim oluşturmak gereklidir. ▪ Ağırlıklı olarak çevredeki (Bodrum) tur operatörleri ve girişimciler arasında kalıcı bir iletişim oluşturmak tavsiye edilmektedir. ▪ Ticari kapasiteyi artırma yolu olarak sunumun taleplere uyumunu sağlamak için Türkiye'deki turizm sektörünün bilinmesi tavsiye edilmektedir. ▪ Proje bölgesinin yakınındaki merkezlerin turizmin genel profilini bilmek, arzın talebe uyum sağlamasına izin verecektir.
Organik Tarım	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Hayvancılık üretiminin uygun miktarda artırılması ▪ Tekniklere, sertifikasyon sürecine, vb. ilişkin olarak çiftçilere sürekli kurumsal desteğin sağlanması gereklidir. Sertifikasyon süreci gözlemlenmelidir. ▪ Organik tarıma ilişkin olarak çiftçilerin eğitilmesi gereklidir. ▪ Yerel ekin türlerine katma değer. ▪ Bölgedeki ürünler için, ağırlıklı olarak çevredeki (Bodrum) mevcut ve potansiyel pazarlar hakkındaki bilgi birikiminin geliştirilmesi. ▪ Yerel ürünlerin imajının ve bölge ile olan bağlantılarının geliştirilmesi. ▪ Ürünler için etkili ticarileşme kanallarının açılması gereklidir. ▪ Yerel üretimlerin ve pazarlama fırsatlarının görünebilirliklerinin geliştirilmesi.

Tablo 9.2. Agro-ekoturizm ve organik tarımın gelişimi için gereksinimler.

9.5. SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK İÇİN DİKKATE ALINMASI GEREKEN HUSUSLAR

Girişimlerin başarısını uzun vadede garanti almak için gerekli olan bazı başarı faktörleri aşağıda belirtilmiştir:

- Girişimlerin başarısını uzun vadede garanti altına almak için kurumsal destek,
- Kaliteli ürünlerin gelişimi için yerel halktan ilgili olan kişilere verilecek teknik destek,
- Girişimlerin başarısı için bölgede yer alan paydaşlar arasındaki güçlü bir ağ kurulması,
- Bölgenin bir Kalite Simgesi olarak tanınması için ürünlerin (organik tarım ve agro-ekoturizm) imaj kalitesinin korunması,
- Kısa vadeli ve uzun vadeli hedeflerin planlanmasının ve uygulanmasının önemini kavramak için toplum bilincinin artması,

- Pilot Bölgede yaşayan herkesin aynı fırsatlara sahip olabilmesi için bölgesel girişimlere ilişkin bilginin tüm olası seviyelerde iletişiminin sağlanması,
- Yerel halkın, yerel girişimcilerin ve yerel yetkililerin katılımının cesaretlendirilmesi.

9.6. PROJENİN BAŞARILARI VE SONRAKİ ADIMLAR İÇİN ÖNGÖRÜLERİ

Önemli katılımcılar ve projenin paydaşları bakımından; proje, Pilot Bölgeyi oluşturan dinamiğin ve durumun kapsamlı bir resmini sunarak değerlendirme ve eğitimsel hedeflerine ulaşmıştır. Değerlendirmeden olduğu gibi etkileşimli eğitimsel aktivitelerden (İspanyol uzmanlar, yerel uzmanlar ve Pilot Bölgenin hedef grubu arasındaki paylaşım) çıkarılan derslerle Proje ekibi, organik tarım ve agro-ekoturizmin gelişmesi için iki Pilot Aktivite tasarlamıştır (Pilot Aktivitelerle ilgili detaylı bilgi için bkz. Bölüm 7).

Pilot aktivitelerin başarısı, yerel halkın ve yerel yetkililerin organik tarım ve agro-ekoturizmin gelişimini sahiplenmesine bağlı olacaktır. Bu iki Pilot Aktivitenin sürdürülmesi gereklidir. Dahası, proje sırasında çeşitli kalkınma projesi aktiviteleri belirlenmiştir ve bunların etkili bir kalkınma için fonlanması gerekmektedir.

Projenin gerçekten başarıya ulaştığı nokta, üreticilerin ve köylülerin elinde bulunan fırsatlar hakkında bilinçlerinin artırılması olmuştur. Çalıştaylara, seminerlere ve toplantılara katılan insanların gelir yaratan aktivitelerin çoğaltılması konusunda gerçek bir motivasyonları mevcuttur, fakat destek eksikliğinden ve uzun vadede sürdürülebilir olmayacak bir aktiviteye başlamanın korkusu yüzünden genel olarak şüphelenmektedirler. Eğitimler ve Projenin uygulanması sırasında katılımcıların güveni artmış ve isteklilik, gerekli destek ve karşılıklar olursa organik tarım ve agro-ekoturizmi uygulama kapasitesine sahip olduklarını anlamışlardır.